

GRAĐA ZA BIBLIOGRAFIJU BOTANIČKIH ISTRAŽIVANJA
U CRNOJ GORI

PREGLED FLORISTIČKIH I VEGETACIJSKIH ISTRAŽIVANJA
DO 1942. GOD.¹⁾

(Nastavak iz prošlog broja)

HUTER RUPERT

191. *Botanische Mittheilungen.* — Oesterr. bot. Zeitschrift. Wien, 1870, str. 335-340.

U ovom radu je prikazan put Th. Pichler-a u Dalmaciji i Crnu Goru. Iz Boke kotorske Pichler se radi sakupljanja biljaka popeo na Lovćen i Orjen. Zanimljivi su podaci za vrste iz roda *Gnaphalium* »... Unter andern fielen mir einige Stücklein eines *Gnaphalium* auf genommen von der Nordseite des Lovćen in Montenegro das zwischen *G. supinum* L. und *G. Hoppeanum* K. zu stehen köme, welches ich gerne *Gnaphalium Pichleri* nennen möchte«. Zatim ističe i »ein *Cirsium* bei Njeguši in Montenegro ist mir ebenfalls gänzlich fremd...«.

192. *Herbar — Studien.* — Oesterr. botan. Zeitschrift. Wien, 1904, str. 258-266.

U radu se sreće, pored ostalog, i nekoliko florističkih podataka iz Boke kotorske (npr. str. 263) gdje se za okolinu Kotora navodi *Aethionema gracile* DC.

193. *Herbar — Studien.* — Oesterr. botan. Zeitschrift. Wien, 1905, str. 400 (Nr. 10), str. 475 (Nr. 12).

U ovim priložima može se sresti i nekoliko podataka o flori Crne Gore, npr. *Viburnum lantana* L. var. *discolor* »in montibus Lovćen et Orjen circa Cattaro; Juni 1867, lg. Huter et Pichler«. Zatim *Gnaphalium Roeseri* Heldr. »Lovćen bei Cattaro, lg. Pichler«.

¹⁾ Pregled radova Vilotija Blečića, zaum bibliografija mikoloških, algoloških, lichenoloških i brioloških istraživanja publikovani su u »Poljopr. i šumarst.« u vidu posebnih priloga: XIV, 1, 1968. (str. 93-103); XIV, 2, 1968. (97-107); XIV, 4, 1968. (107-118) i XV, 1, 1969. (97-107). Kao poseban prilog objavljen je i pregled florističkih i vegetacijskih istraživanja za period od 1942-1969, isto, XV, 2, 1969. (85-121).

JANCHEN ERWIN

194. **Zwei neue Fumanen.** — Oesterr. botan. Zeitschrift, LVIII Wien, 1908, str. 439-440.

Na strani 440, nalaze se podaci o rasprostranjenju *Fumana ericoides* (CAV.) PAU. f. Malvi JANCHEN, »Durmitor, planina, Čirova pećina, leg. Čurčić (Herb. Sarajevo)«.

195. **Die Edrajanthus-Arten der Balkanländer** (Mitt. d. Naturw. Ver. a. d. Univers. Wien VIII p. 1-40.).
Bibliografija: Adamović (vidi 26).
196. **Notizen zur Herbstflora der nordwestlichen Albanien.** — Oesterr. botan. Zeitschr. Wien, 1916.

Uzeto iz drugih izvora te nije provjereno da li se nešto u radu odnosi i na Crnu Goru.

197. **Beitrag zur Floristik von Ost-Montenegro.** — Oesterr. botan. Zeitschrift, Nr. 1-4 (str. 77-98); Nr. 5-7 (str. 166-179); Nr. 8-10 (str. 254-286); Nr. 11-12 (str. 327-338), Wien, 1919.

U Crnoj Gori Janchen je boravio od kraja juna do pred kraj jula 1916. god. Obišao je okolinu Plavnice na Skadarskom jezeru, okolinu Titogradu (Duklju), Bioče, Vjeternik, Lijevu Rijeku, Morački Manastir, okolinu Kolašina (Ključ, Pej, Mateševo, Han Garančić), okolinu Andrijevice i dr. Na ovom putu Janchen je sakupio veliki broj vrsta, a opisao je i jedan nov taksom: *Hesperis glutinosa* Vis. var. *montenegrina* Janch. nov. var. (brdo Pej, oko 1500 m). Na kraju je dat abecedni registar rodova.

198. **Die systematische Gliederung der Gattung Fumana.** — Oesterr. botan. Zeitschr. Wien, 1920, str. 1-30.

Za Crnu Goru navedene su sljedeće vrste: *Fumana ericoides*, *F. vulgaris*, *F. thymifolia* i *F. Bonapartei*. Interesantan je i navod za *F. arabica* »Süddalmatien samt Inseln, Albanien, Griechenland samt den Inseln«.

199. **Verarbeiten zu einer Flora der Umgebung von Skodra in Nord-Albanien.** — Oesterr. botan. Zeitschrift, Nr. 4-6 (str. 128-146); Nr. 7-8 (str. 167-187); Nr. 9-10 (str. 199-207); Nr. 11-12 (str. 230-261), Wien, 1920.

»Während des Kriegsjahres 1916 weilte ich von Ende April bis Anfang Oktober als Offizier einer Gebirgatterie in Albanien und Montenegro...«. Za vrijeme navedenog boravka Janchen je sakupljao biljke u graničnom području između Albanije i Crne Gore (okolina Skadra, Taraboš, rijeka Bojana, Stoj i dr.).

JASSOY A.

200. **Ein Frühlingfahrt an die österreichische Küste und in deren Hinterländer.** — Ber. d. Senckenberg. naturf. Ges., 1911, str. 217.

»... Posjetio je on Istru, Dalmaciju i Crnu Goru. Uz opis krajeva i ljudi nalaze se u njegovoj radnji i po gdjejoja botanička bilješka«. (Prema A. Forenbacheru, vidi 136).

JAVORKA S.

201. *Plantae novae albanicae*. — Magyar botanikai lapok, XX. Budapest, 1921, str. 60-61.

Opisane su dvije nove vrste za Albaniju: 1. *Genista Csikii* Kümmerle et Jav. n. sp. i 2. *Stachys Kümmerleana* Jav. n. sp. Zanimljiv je navod o rasprostranjenju ove druge vrste: »Albania boreali-orientalis, ad latera montis Galica Lums, circa pag. Podbregja, alt 400-1200 m., solo calc., ubi eam J. B. Kümmerle die 27. VI. et 1. VII. ani 1918, legit. — Eandem plantam vidi in herb. Degeniano a cl. Baldacci in Crnagora sub Veliki krš territ. Andrijevice lectam (Iter albanicum montenegrinum sextum Nr. 283/1898 sub nomine *St. labiosa*)«.

KANITZ AUGUST

202. Ascherson P. et Kanitz A.: *Catalogus cormophytorum et anthophytorum Serbiae, Bosniae, Hercegovinae, Montis Scodri, Albaniae* (Claudiopoli 1877).

Bibliografija: 1. Adamović (vidi 26); Soć (vidi 343). (Kod Soća stoji da je ovaj rad publikovan 1887. god.).

KAYSER KURT

203. *Zur Pflanzengeographie von Westmontenegro*. — *Zeitschrift der Gesellschaft für Erdkunde*, Berlin, 1930, Nr. 3-4, str. 132-142. **Prikaz:** Milojević B. — *Glasnik Geograf. društva*, 1931, str. 139. **Bibliografija:** Soć (vidi 343).

Uzeto iz drugih izvora.

KERNER ANTON

204. *Beschreibungen neuer Pflanzenarten der österreichischen Flora*. — *Oesterr. botanischen Zeitschrift*, Wien, 1870, str. 8-10.

Opisana je nova vrsta *Rosa dalmatica* na osnovu herbarskog materijala koji je Fr. Maly sakupio za vrijeme »seiner Reise durch Dalmatien auf dem Berge Bila Gora in der Crivoschie bei Cattaro im südlichen Dalmatien...«.

205. — — — — *Oesterr. bot. Zeitschrift*, Wien, 1870, str. 28.

U pismu koje je notirano 13. dec. 1869. Kerner obavještava o sljedećem: »Unlängst erhielt ich von Pančić eine reiche Sendung mit Pflanzen, welche er von seiner im letzten Sommer ausgeführten Reis in das südwestliche Serbien und nach Montenegro mitbrachte«. Dalje navodi: »Merkwürdigste Entdeckung dieser lohnenden Reise ist *Pinus excelsa* Wall. auf dem Kom in Montenegro«.

206. *Zur Flora von Dalmatien, Croatien und Ungarn*. — *Oesterr. botan. Zeitschrift*, Wien, 1873, str. 6-7.

Autor na dva mjesta pominje Kotor kada govori o Pichler-ovim nalazima vrsta *Parietaria lusitanica* i *Juncus triandrus*.

207. Floristische Notizen. — Oesterr. botanische Zeitschrift. Wien, 1874, str. 168-172.

Pored ostalog autor daje osvrt i na neke vrste iz roda Hieracium, zastupljene u Crnoj Gori: Hieracium calophyllum Uechtr., Hieracium orientale Kern., Hieracium plumulosum Kern. i druge.

Napomena: Kerner je pokretao djelo »Flora exiccata austro-hungarica«, koje je kasnije nastavio Karl Fritsch (prema Aurelu Forenbacheru, vidi 136).

KLÁSTERSKÝ IVAN

208. Ruže z černohorského herbáře Jos. Rohleny (*Rosae montenegrinae ex herbario J. Rohlena*), — Sbornik Národního musea v Praze (Acta musei nationalis Pragae), Vol. I B (1938), Nr. 5. Praha, 1938, str. 59-72.

Autor je opisao nekoliko novih taksona iz roda Rosa na osnovu herbarskog materijala koji je Josef Rohlena sakupio u Crnoj Gori od 1901-1906 god.

Novoopisani taksoni:

Rosa pendulina L.

— — ssp. *mediterranea* Klášť. ssp. n., sa dva varijeteta:

— — — var. *biserrata* Klášť. n. var. (Durmitor).

— — — var. *subuniserrata* Klášť. n. var. (Javorje).

Rosa spinosissima L.

— — f. *pyrifera* Klášť. f. n. (Jerinja glava kod Andrijevice).

Rosa glauca Pourret.

— — var. *caninaeformis* Klášť. n. var. (Virpazar).

— — var. *Rohlenae* Klášť. n. var. (Lovćen).

Rosa Novákii Klášť. hybr. nov. (*R. glutinosa* S. S. X *R. agrestis* Savi) — (Štirni do).

Rosa gallica X *R. canina* (Zoljevica).

KNAPP A.

209. Pantoczek J. und Knapp: Reise nach der Hercegovina, Montenegro und Dalmatien. — Schriften d. Ges. f. Naturw. Pressburg, 1874, VIII, S. 143.
Bibliografija: Šoć (vidi 343).

KNEUCKER A.

210. Gross L. und Kneucker A.: Botanische Reise durch Istrien, Dalmatien, Montenegro, die Hercegovina und Bosnien. — Allgemeine botanische Zeitschrift. 1900, str. 172.
Vidi pod 145.

211. Gross L. und Kneucker A.: Unsere Reise nach Istrien, Dalmatien, Montenegro, der Hercegovina und Bosnien im Juli und August 1900. — Allgemeine botanische Zeitschrift, Karlsruhe, 1900 (str. — 200, 236-238); 1901 (str. 3-5, 22-26, 43-45, 63-67, 99-102, 125-129, 150-151); 1902 (str. 5-7, 48-56, 151-153); 1903 (str. 45-50, 92-96, 162-165, 181-184, 201-203).

Vidi pod 146.

KOSANIN NEDELJKO

212. O vegetaciji Severoistočne Albanije. — Glasnik Srpskog geograf. društva, God. III, 1914, str. 171-192.
Bibliografija: Soć (vidi 343).
213. Geografija balkanskih ramondija. (La distribution géographique des deux espèces de *Ramondia* du Balkan). — Glasnik Srpske kraljevske akademije, Knj. CL. Beograd (1921) 1922(?), str. 34-49.

Za Crnu Goru navodi se *Ramondia serbica* za područje Bara i to prema literaturnim podacima (Baldacci, Rohlena).

214. O vegetaciji rugovsko-metohijskih planina. — Glasnik Geografskog društva, sv. 7-8, 1922, str. 1-10.

Prema Soću (vidi 343).

215. Život tercijernih biljaka u današnjoj flori. (Les plantes de reliquat de l'époque tertiaire dans flora actuelle). — Glas. Srp. kralj. akad. Knj. CVII. 1923, str. 1-13.

Na Crnu Goru ovaj rad odnosi se utoliko što je okarakterisan lokalitet *Ramondia serbica* za područje Bara i što je dato prilično podataka o rasprostranjenju *Pinus heldreichii* u Crnoj Gori.

216. Sistematski odnos i geografija *Lilium albanicum* i *L. carnio-licum*. — Glas. Srp. kralj. akad., Knj. CXXII, 1926.
Uzeto prema drugim izvorima.

217. Aus der Flora Südserbiens I. *Crocus*-Arten. — Bulletin de l'Institut et du Jardin botaniques de l'Université de Beograd, Tom I. Beograd, 1928, str. 90-95.

Nalazi se i nekoliko podataka iz Crne Gore, tako se za *Crocus neapolitanus* navodi lokalitet: Planina Smiljevica u Prokletijama i dolina Lima kod Pljevalja.

218. Die Verbreitung der *Castanea sativa* im Königreiche SHS. — Bulletin de l'Institut et du Jardin botaniques de l'Université de Belgrade, Tom I. Beograd, 1929, str. 191-198.

U prilogu data je karta rasprostranjenja *Castanea sativa* u Jugoslaviji na kojoj su naznačena dva lokaliteta iz Crne Gore: 1. Boka kotorska i 2. kod Skadarskog jezera. Na strani 198. stoji: „...bei Kloster Savina in der Boka kotorskas“.

219. **Nachträge zur *Dioscorea balcanica* Koš. — Bulletin de l'Institut et du Jardin botaniques de l'Université de Belgrade. Tom I. Beograd, 1929, str. 199-202.**

Na strani 202 pod naslovom »Das Vorkommen in Montenegro« dat je prikaz o rasprostranjenju *Dioscorea balcanica* Košanin u Crnoj Gori. Herbarski materijal iz okoline Nikšića (Trebjesa, Straševina, Ozrinići) sakupila je Marija Zafirović.

220. **Grada za biologiju *Ramondia Nathaliae*, R. serbica i *Ceterach officinarum*. — Srp. kralj. akad., Spomenik LXXIV, 20. Beograd, 1939.**

Na strani 7. stoji da *Ramondia serbica* »silazi između Skadra i Ulcinja na obalu Jadranskog mora«.

KÜMMERLE J. B.

221. **A *Centaurea alpina* L. felfedezése Horvátországban. (Über die Entdeckung der *Centaurea alpina* L. in Croatien. — Magyar botanikai lapok, XXVIII. Budapest, 1929 (1930).**

Autor za Crnu Goru navodi jedno staro nalazište i to kao »Bosnien: am unteren Durmitor (leg. Blau)«.

KUŠAN FRAN

222. **Oblici sekcije *Eujacea* i *Lepteranthus* roda *Centaurea* u flori Jugoslavije. — Prirodoslovna istraživanja Kralj. Jugoslavije, Svez. 20, Zagreb, 1936, str. 1-79.**

Podatke za Crnu Goru autor navodi iz literature i na osnovu herbarskog materijala koji je proučavao u nekoliko muzeja. U ovom radu srećemo i neke podatke koje J. Rohlena nije unio u svoj »Conspectus florae Montenegrinae« jer mu je ovaj Kušanov prilog ostao nepoznat. Takvi su nalazi za *Centaurea amara* ssp. *pannonica* za Čemerno (Bošnjak); *C. jacea* L. var. *semipectinata* Greml. za Rožaje (Gešović); *Centaurea uniflora* Turra ssp. *nervosa* za planinu Sinjavinu (Marić) i dr. Na početku rada autor daje ključ za određivanje vrsta i podvrsta na hrvatskosrpskom jeziku, a na kraju isto to na latinskom jeziku.

223. **Granicom između Crne Gore i Albanije. Hrvatski planinar, Zagreb, 1937.**

Uzeto iz drugih izvora.

KUSAN J.

224. **Nalazište runollsta u severoistočnim Prokletijama. — Hrvatski planinar, Zagreb, 1936.**

Uzeto iz drugih izvora.

MALY KARL

225. *Heliosperma (Silene) Retzdorffianum*. — Oesterr. botan. Zeitschrift. Wien, 1903, str. 357-359.

Nova biljka opisana je za područje Jablanice u Hercegovini. Za Crnu Goru autor navodi sljedeće vrste: 1. *Heliosperma Tomasinii* Gris. (liter.: Biasoletti, Pančić, Rohlena, Horak, Tommasini, Marchesetti) 2. *H. chromodontum* Rhb. (lit.: Franz Maly, Pantocsek). Interesantan je sljedeći navod: »Durch die Verhältnismässig breiten Blätter ist *Heliosperma Retzdorffianum* dem *H. macranthum* Pančić (Elench. pl. Crnagor., p. 11/1875) ähnlich, das mir in Zahlreichen, von Baldacci in Albanien und Montenegro gesammelten Stücken vorliegt«.

Napomena: Isti ovi rezultati publikovani su još i u »Glasn. Zemaljskog muzeja u Bosni i Hercegovini«, Sarajevo, 1903, str. 559-562.

226. Izvještaj o izletu članova Međunarodnog botaničkog kongresa u Beču u Bosnu god. 1905. — Glasnik Zemaljskog muzeja u Bosni i Hercegovini. Sarajevo, 1905, str. 483-487.

*. Odbor za organizaciju Drugog međunarodnog kongresa u Beču 1905., naumio je udesiti nekoliko znanstvenih izleta, a među njima i jedan u ilirske zemlje. Predjeli koji su se imali propotovati bili su Južna Kranjska, Primorje, Dalmacija, Crna Gora, Bosna i Hercegovina. Vodstvo kroz austrijske zemlje i kroz Crnu Goru preuzeo je dr August Ginzberger (Ginzberger), pristav učevne stanice za sistematsku botaniku na Bečkom Sveučilištu; a vodstvo putnika kroz Bosnu i kroz Hercegovinu povjeren je čuvaru kod Zemaljskog muzeja u Sarajevu Otmaru Rajzeru (Reiser) i piscu«.

227. Nabavka Blauovog herbara dupleta za Bos. — herc. zemaljski muzej. — Glasnik Zemaljskog muzeja u Bosni i Hercegovini. Sarajevo, 1906, str. 107-108.

»Godine 1869. ponukan P. Ascherson (Ascherson), započeo je tadanji konzul sjevernonjemačkog saveza dr Herman Oto Blau da svraća svoju pozornost bilinskom svijetu Bosne i Hercegovine...«. Te godine O. Blau je posjetio i područje Pive i Durmitora. Neke rezultate objavio je sam Blau u »Reisen in Bosnien und ober Herzegovina«, Berlin 1877 dok su neke objavili Ascherson i Kanitz (vidi 38, 202).

228. Opaske uz *Ranunculus croaticus* Schott. — Glasnik Zemaljskog muzeja u Bosni i Hercegovini. Sarajevo, 1907, str. 9-13.

Rad predstavlja kritičku raspravu. Značajno je autorovo gledanje na neke nalaze u Crnoj Gori, tako ističe »po svom nalazištu jedva je u tome sumnjati da *R. Gouani*, što je Pančić našao u Durmitoru u Crnoj Gori spada uz *R. croaticus*. Ali se od ovoga razlikuje većim brojem listova na dnu, njihovom dubljom razdiobom i otvorenim zatonima u listovima, urezanim, nazubljenim okrajcima listova i drugim obilježjima...«. Sreću se i neki podaci vezani za Crnu Goru.

229. Beitrag zur Kenntnis der illyrischen Flora. Magyar botanikai lapok, Band VII, Nr. 4/8. Budapest, 1908, str. 203-240.

U radu se može sresti nekoliko značajnih podataka o flori Crne Gore, npr. sljedeći:

— *Arundo Plinii* Turra, »bei Savina«. (Pretpostavljamo da je u pitanju Savina kod Herceg-Novog; primjedba V. P.).

- *Cakile maritima* Scop. »...am Strande der Sutorina«.
- *Geum bulgaricum* Panč. (uopšteni podaci o rasprostranjenju).
- *Acer obtusatum* W. K. var. *bosniacum* Maly (Ö.B.Z. LVI/1906, 95), navodi se između ostalog i Orjen.

— *Daphne cneorum* L. »...Volujak: bei Studenci (Havelka«.

Dalje se mogu sresti podaci za *Daucus carota* L., *Blakstonia perfoliata* (L.) Huds. (obje za Sutorinu); *Gentiana crispata* Vis. var. *amblyphylla* Borbas (za Orjen); *Stachys alopecurus* (L.) Benth. (Volujak); *Verbascum Nicolai* Rohl. (Velika Ljubišnja); *Antirrhinum tortuosum* Bosc. et Lam (Herceg-Novji); *Veronica teucrium* L. var. *bosniaca* (Fiala) m. (Durmitor, leg. Curčić); *Inula viscosa* L. (Sutorina); *Pallenis croatica* Graebn. (Sutorina, Bar); *Achillea abrotanoides* Vis. (Volujak); *Artemisia coerulescens* L. (Sutorina) i dr.

230. **Opaske uz *Ranunculus croaticus* Schott. (Bemerkungen über R. c.) (ex: Glasnik Zemalj. muzeja u Bosni i Hercegovini, XIX/1907, str. 9-14, 1 tab.). — Fedde Reper., Band VI, Berlin, 1909, str. 290-291.**

Za oblik »typicus« autor, pored ostalih lokaliteta, navodi i Lovćen (leg. Franz Maly, R. Huter).

231. **Prilozi za floru Bosne i Hercegovine. — Glasnik Zemaljskog muzeja u Bosni i Hercegovini, XXII, Sarajevo, 1910, str. 185-694.**

Opisana je nova vrsta *Stachys montenegrinus* Maly i to na osnovu herbarskog materijala koji je sakupio A. Baldacci: »in saxosis Trijepši district Kući. 20 julio (Baldacci iter. Albanicum septimum 1900. Exicc. br. 355)«. Značajni su i podaci koje autor daje za neke oblike iz roda *Anthriscus*.

232. **Saopštenje o *Acer obtusatum*-u. — Glasnik Zemaljskog muzeja u Bosni i Hercegovini, Band XXV, Sarajevo, 1913, str. 397-408.**

U ovom prilogu autor je prikazao sistematiku i geografsko rasprostranjenje *Acer obtusatum*. O zastupljenosti ove vrste u Crnoj Gori govori na osnovu podataka iz literature: Poscharsky (kod Herceg-Novog), Pančić, Tommasini, Adamović, Pantoczek, Rohlena, Baldacci.

233. **Prilozi za floru Bosne i Hercegovine. — Glasnik Zemaljskog muzeja u Bosni i Hercegovini, XXII, Sarajevo, 1910, str. 685-694, str. 61-93.**

U radu se mogu sresti neki podaci o flori Crne Gore i to uglavnom prema gradi koju su sakupljali drugi botaničari (Baldacci, Pančić, Rohlena i drugi). Tako je vezano za Crnu Goru opisana nova vrsta *Peucedanum illyricum* nov. sp. Uz mnogobrojna nalazišta navedeno je i ovo: »Crna Gora: in dumetis Skala Smedec distr. Trijepši (Baldacci, iter Albanicum octavum VIII, 1902. br. 60)«.

Značajno je i navođenje vrste *Torilis hamophylla* Stapf. et Wettst. (»Denkschrift Akad. d. Wissensch. LI, 1886, 372«), koju pored ostalih lokaliteta autor navodi i za Vrmac kod Kotora (Huter po Stapf. et Wettst l. c.). Za vrstu *Vicia montenegrina* autor naglašava »mora se navedena biljka smatrati endemičnom vrstom subalpskog bukovića (Fagetum silvaticae) Dinarskih planina«.

234. Prilozi za floru Bosne i Hercegovine, VII i VIII. — Glasnik Zemaljskog muzeja u Bosni i Hercegovini, Band XXXII. Sarajevo, 1920, str. 129-154.

Autor u ovom prilogu daje pored Bosne i Hercegovine i neke interesantne podatke za floru Crne Gore. Tako navodi *Crocus Tommasinianus* Herb »Crna Gora: Orlov krš (Bierbach)«, zatim *Gladiolus paluster* »Trijepši (Baldacci, iter Alban. sept. 1900 br. 48 kao *G. illyricus*)«. Najznačajniji su podaci koje daje za *Leontopodium alpinum* Cass. »Crna Gora, Durmitor: Na kanisavi (A. Knapp 1872; isporodi Ö.B.Z. XXVIII 344. Albanija, na Trapanu kod Gusinja (L. pl. Führer po R., pismeno)«.

235. Saopštenje o dešavanju nekih *Pinus* vrsta na Balkanskom poluostrvu. — Glasnik Zemaljskog muzeja u Bosni i Hercegovini, Band XXXII. Sarajevo, 1920, str. 211-214.

Za Crnu Goru dat je jedan podatak o rasprostranjenju molike u pograničnom području Crne Gore i Albanije »... Trojan kod Gusinja (L. v. Führer)«. Takođe ispravlja jednu pogrešku u radu J. Röhlena »Über die Verbreitung der *Pinus peuce* Gris. in Montenegro« (Allg. bot. Zeitschr., XIII/1907-76): »Nalazište u području Durmitora, koje je saopšteno na temelju usmene vijesti O. Reiser-a ne odnosi se na *Pinus peuce* nego na *P. leucodermis*«.

236. Ein Beitrag zur Kenntnis der geographischen Verbreitung der Gattung *Koeleria* in den Balkanländer. — Bulletin de l'Institut et du Jardin botaniques de Belgrade. Tom I, Nr. 1. Beograd, 1928, str. 43-59.

U ovom prilogu autor iznosi, između ostalog, i nekoliko podataka o rasprostranjenju nekih vrsta roda *Koeleria* u Crnoj Gori (prema Pančiću, Košaninu i K. Maly-u).

237. Ein Beitrag zur Kenntnis der Hieracien Flora illyriens. — Glasnik Zemaljskog muzeja u Bosni i Hercegovini, XLI, str. 7-26.

Uzeto iz drugih izvora te nije provjereno da li se nešto odnosi i na Crnu Goru.

238. Ein Beitrag zur Kenntnis einiger *Pedicularis*-Sippen illyriens. Bulletin de l'Institut et du Jardin botaniques de Belgrade, Tom II, Nr. 1-2. Beograd 1931-1932, str. 94-103.

Na stranama 100. i 101. autor se opširnije osvrće na herbarski materijal iz Crne Gore (Lovćen, Njeguši) koji se odnosi na vrstu *Pedicularis Malyi*, a koji su sakupili J. Röhlena i J. Bornmüller.

239. *Carduus illyricus*. — Bulletin de l'Institut et du Jardin botaniques de l'Université de Belgrade, Tom II. Beograd, 1931-1932, str. 57-58.

Prikazan je nov takson *Carduus illyricus* koji autor odvajava od *C. carnifolius* što ga je za Crnu Goru naveo J. Pančić, a za Dalmaciju R. Visiani.

240. *Carices* der Balkanhalbinsel. — Bulletin de l'Institut et du Jardin botaniques de l'Université de Belgrade. Tom II. Beograd, 1931-1932, str. 59-66.

Autor u ovom prilogu navodi 10 vrsta iz roda *Carex*, od kojih je 8 sakupio N. Košanin na Durmitoru početkom avgusta 1912. a 2 Beirbach na Đinovom brodu kod Cetinja.

241. Maly K. und Zahn K. H.: Neue Beiträge zur Hieracienflora Illyriens. — Fedde Report. spec. nov, Band XXXVIII. Berlin-Dahlem, 1935, str. 289-301.

Najviše vrsta prkazanah u ovom prilogu odnosi se na Bosnu i Hercegovinu, a nešto pak i na Dalmaciju i Crnu Goru. Neke oblike na Durmitoru sakupio je Fiedler a na Grahovu Winneguth. Opisano je i nekoliko novih faksona.

MAW GEORGE

242. A monograph of the genus *Crocus*. London, 1886.

U ovoj monografiji, između ostalog, nalazi se dosta podataka o *Crocus*-vrstama iz Crne Gore, a svakako najznačajniji su za *Crocus montenegrinus* Kerner, za koji je data bogata ilustracija. Na strani 43. stoji: »*Crocus montenegrinus* Kerner, Exic. in Vica Herbarium; G. Maw, Synops. genus *Crocus* in Gard. chon. new ser., vol. XVI, p. 368, in The garden, Vol. XXI, Nr. 532, p. 67. and Hist. *Crocus* in Journ. Linn. soc., Bot. Vol. XIX, p. 372...«.

MITRANOVIĆ DANKA

243. Nekoliko podataka o flori okoline Pljevalja. — Posebno izdanje Muzeja srpske zmlje, 11. Beograd, 1913, str. 12-18. (Preštampano iz »Nastavnika«).

Danka Mitranović je biljke sakupljala na planini Gradini, južno od Ritošića sa visoravni Zlokosa, gdje je našla Vizijanijevu vrstu *Gentiana crispata*. Najviše vrsta je sakupljeno u najbližoj okolini Pljevalja. Autor posebno ističe vrletnu dolinu iznad Bezdana u dolini Ceotine. Ukupan broj sakupljenih vrsta iznosi 174, od toga mahovina 8, paprati 2 i fanerogama 164.

MURAVJEV NIKOLAJ

244. Vegetacija planine Bjelasice. — Glasnik Skopskog naučnog društva, Knj. XXII. Skoplje, 1944.
Bibliografija: Soć (vidi 343).
245. K poznatiju vegetaciji i flori v dol reki Drini ot r. Pivi do r. Lima. (Zur Kenntnis der Vegetation und Flora längs der Drina von der Piva bis zum Lim). — Zapiski Ruskavo naučnovog instituta v Belgrade, 1940, str. 134.

Uzeto prema drugim izvorima.

MURBECK SVANTE

264. Beiträge zur Kenntnis der Flora von Südbosnien und der Herzegovina. — Lunds Universitets Arsskrift, t. XXVII., pag 1-181.

Uzeto iz drugih izvora.

247. — — — dem Sammlungen der Universität zu Beograd enthaltenen jugoslavischen Verbasum — Formen. — Bulletin de l'Institut et du Jardin botaniques de l'Université de Belgrade, Tom I, Nr. 3. Beograd, 1930, str. 215-228.

Autor je obradio herbarski materijal iz Botaničkog zavoda u Beogradu koji mu je dao na reviziju N. Košanin. Kao sakupljače pojedinih vrsta roda Verbasum, S. Murbeck navodi sljedeće: Muravjov (uglavnom sa područja Durmitora), Nussbaumer (Boka kotorska), a zatim Pančić, Černjavski i dr. Od vrsta koje autor za Crnu Goru navodi interesantno je pomenuti sljedeće: Verbscum Nicolai Rohl.; Verb. Visianianum Reichb. (*in rupestribus calcareis ad viam Kotor-Cetinje, leg. Černjavski, 1927*); Verb. abietinum Borb.; Verb. sinuatum L. (*Cattaro, leg. Nussbaumer, 1904*); Verb. glabratum Friv. i druge.

248. Monographie der Gattung Verbasum. Lunds, 1933. (Lunds Universitets Arsskrift. N. F. Avd. 2, Bd 29, Nr. 2, Str. 1-603.

U ovoj monografiji obuhvaćeni su, pored ostalog, i svi do tada poznati taksoni roda Verbasum iz Crne Gore i to prema herbaru Josefa Röhlena i njegovim publikovanim radovima.

249. Nachträge zur Monographie der Gattung Verbasum. — Lunds Universitets, 1936, str. 1-45.

Navodi se Crna Gora.

250. Weitere Studien über die Gattungen Verbasum und Celsia. — Lunds Universitets, 1939, str. 1-70.

Djelo je fitogeografska studija za rodove Verbasum i Celsia. Priloženo je 28 skica na kojima su ucrtani areali pojedinih vrsta. Prikazano je dosta podataka iz Crne Gore.

NOVAK FRANT

251. Generi Euphorbiae species nova Balcanica. — Acta botanica bohemica, Vol. III. Praze, 1924, str. 35-40.

Opisana je nova vrsta Euphorbia serpentina za planinu Zlatibor u Srbiji. Za Crnu Goru ovaj rad interesantan je zato što pri opisu ove nove vrste i u kritičkom osvrtu autor često pravi poređenje između E. montenegrina iz Crne Gore i E. serpentina sa Zlatibora.

252. Monografická studie o Dianthus monspessulanus (L.) s. l. a Dianthus Broteri Boiss. et Reut. (Summarium) část habilitačního spisu předloženého v dubnu 1921 — — public. de la Faculté d. Sc. de l'Univ. Charlos. R. 1924, Nr. 21, p. 1-49 Fig. 3, t. I.
Bibliogr. i prik.: »Preslia« roč. III — 1923-1925, Praha, 1925, str. 95.

Prema navedenoj bibliografiji u radu se nalaze podaci iz Crne Gore i Srbije.

253. *Dianthi fibriati europaei*, I, II, III, IV. Fedde Report. spec. nov. Berlin-Dahlem, 1928, str. 38-47; 204-208 (cf. Publication de la faculté des sciences de l' Université Charles à Prague, ann. 1926, Vol. 71).

Za Crnu Goru najviše podataka nalazi se u prilogu »II«. Tako se između ostalog navodi *Dianthus Kitaibelii* subsp. *petraeus* f. *Novakovičii* i dr.

254. *Pini heldreichii* Christ. stationes novae. — Preslia, Vol. XI. Praha, 1932, str. 73-75.

»In itinere per regni Jugoslaviae territorium Zetska Banovina dictum anno 1932 una cum socio dr. Josef Kolář suscepto (Československo-jihoslovenská Revue 3:113-115 Nov 1932). *Pini heldreichii* var. *leucodermis* (Antoine) Markgr. stationes nonnullos novas ad huc non publicatas sequentos observe!«. Zatim autor navodi dva šira lokaliteta: 1. »Montes inter oppidum Peć et oppidum Andrijevića...«. 2. »Montes Bjelopolska Bielastica, in fontium et amnis superioris rivuli Bistrica...«. Autor daje detaljan floristički sastav šumskih sastojina munike na naznačenim lokalitetima.

255. *De Armeriis balcanicis nonnullis*. I, II. — Věstník Královské české společnosti nauk. Praha, 1938, str. 1-25; 1939, str. 1-24.

U prvom dijelu ove monografije data je kao prilog skica Balkanskog poluostrva sa pregledom rasprostranjenja pojedinih vrsta. Taksoni koji su zastupljeni u Crnoj Gori obrađeni su prema herbarskoj građi koju je sakupio *Josef Rohlena* i prema literaturnim podacima. Iz teksta se očuva da je i sam autor bio u Crnoj Gori.

Za Crnu Goru navedeni su sljedeći oblici:

- Armeria canescens* Host.
— — var. *eucanescens* Nov.
— — — f. *typica* f. n. (na većem broju lokaliteta).
— — — f. *latifolia* (Vis. pro var. non alii) Nov. (Lovćen).
— — — f. *angustifolia* f. n. (Zanovetni brijeg prope Njeguši, leg. Josef Rohlena, VI. 1904).
— — — f. *pubiscapa* f. n. (Ledenica planina, leg. J. Rohlena).
— — — f. *Pantosekii* (Strobl, pro sp.) (Njeguši, leg. Pejović; Pivska planina, leg. J. Rohlena).
— — — f. *albiflora* G. Beck (Risan, leg. Pichler; Lovćen, leg. K. Pejović).
— — — f. *submajellensis* f. n. (veći broj lokaliteta).
— — var. *dalmatica* (G. Beck Mann. pro sp.).
— — — f. *typica* f. n. (Lovćen, leg. Pejović).
— — — f. *rosea* G. Beck (»Montis Maglic in oratis in valle Krivi do ad pedem montis Piva amid pagum Avtovac, alt. 1200-1300 m. s. m, leg. P. Sillinger et M. Deyl, 21. VII. 1933«).
— — — f. *pseudodalmatica* f. n. (Lovćen, leg. Pejović).
— — var. *majellensis* (Boiss.) Halácsy.
— — — f. *typica* f. n. (na većem broju lokaliteta).

- — — f. *dolichophylla* f. n. (Komovi, leg. Novak, 23. VII. 1932).
  - — — f. *microphylla* f. n. (Navodi dva stara nalazišta: Volujak i Kuški Kom).
  - — — f. *platyphylla* f. n. (Maglić, leg. Beck 1888).
  - — — f. *dasyphylla* Rohl. (Durmitor).
  - — — f. *dasy-poda* (Murb.) Novak. (na većem broju lokaliteta).
  - — — f. *albanica* G. Beck Mann. (na većem broju lokaliteta).
  - — — f. *subcanescens* f. n. (na većem broju lokaliteta).
- Armeria alpina* Willd. (Lokaliteti navedeni prema starijim autorima).

256. *Peninsulae balcanicae plantarum novarum ... rariorum decas prima*, — Preslia, Vol. XVIII-XIX, Praha, 1940, str. 130-136.

Za Crnu Goru opisana je jedna nova forma: *Androsace obtusifolia* All. ssp. *hedraeantha* (Gris.) Rohl. f. *elata* Novak n. f. Egzemplare na osnovu kojih je opisana ova vrsta našao je J. Rohlena na planini Bjelasici. Za Crnu Goru navedena je još i *Pirmula Halleri* Gmel. (Durmitor, 2000-2300 m).

257. »Josef Rohlena, 3. I. 1874 — 26. I. 1944«. — Preslia, XXIV, 1952, str. 415-418.

Fr. Novák u ovom prikazu daje biografiju Josefa Rohlene — poznatog istraživača flore Crne Gore kao i bibliografski pregled njegovih radova.

NYMAN CARLO FRIDER

258. *Conspectus florae Europaeae. (Örebro sueclae, 1878-1882).*

Navodi se Crna Gora kada se govori o opštem rasprostranjenju nekih vrsta, npr.: *Prunus avium*, *Pr. prostrata*, *Saxifraga bulbifera*, *Sax. rotundifolia*, *Sedum magellense*, *Sedum dasyphyllum*, *Arrhenatherum avenaceum*, *Pinus leucodermis*, *Pinus Heldreichii*, *Larix europaea* i mnoge druge.

OLIVA A.

259. *Botanička ekskurzija na planinu Subru. — Hrvatski planinar. 1940, str. 109.*

Uzeto iz drugih izvora.

PANČIĆ JOSIF

260. *Botanische Bereisung von Montenegro im Jahre 1873. — Oesterr. bot. Zeitschr., Bd. XXIV, Wien, 1874, str. 82-85. (Ein Schreiben an Janka).*

Bibliogr. i prik.: »Spomenica Josifa Pančića«. — Posebno izdanje Srp. kralj. akad., Knj. CXXVIII (10). Beograd, 1939, str. 112.

U ovom pismu Josif Pančić opisuje svoje putovanje kroz Crnu Goru u ljeto 1873. godine. Na Cetinje je došao preko Trsta i Kotora. Najprije se ispeo na Lovćen, a zatim je preko Brdā pošao na Durmitor. Posjetio je Javorje i dolinu Morače u gornjem toku, a zatim je pošao na Komove. Pančić dalje ističe da je prošao kroz Vasojeviće i Bratonožice i da se spustio na Skadarsko jezero. Jedno vrijeme zadržao se u okolini Virpazara odakle se ispeo na Sutorman. Preko Rijeke Crnojevića došao je na Cetinje odakle je krenuo prema Orjenu i Bijeloj gori. Preko Krivošija i Risna došao je u Kotor i time završio svoju botaničku ekskurziju po Crnoj Gori. Pančić u ovom pismu ističe kako je sada potpuno orijentisan u pogledu flore u Crnoj Gori.

261. *Elenchus plantarum vascularium quae aestate a. 1873 in Crna Gora legit Dr. J. Pančić. Belgrad, 1875, str. (III-VII) 1-106.*
Bibliogr. i prik.: »Spomenica Josifa Pančića«. — Posebno izdanje Srp. kralj. akad., Knj. CXXVIII (10). Beograd, 1939, str. 112-113.

Djelo je publikovano kao posebna knjiga i sadrži rezultate Pančićevih istraživanja u Crnoj Gori godine 1873. I pored sušne godine Pančić je sakupio veliku florističku građu koja sadrži više podataka nego svi za jedno do tada objavljeni radovi u vezi sa biljkama iz Crne Gore. U ovoj knjizi Pančić za Crnu Goru navodi 1278 cvjetnica i 20 bescvjetnica sa korigenom, svega 1298 vrsta. Među ovima 9 vrsta su nove a 6 nedovoljno određene. Kao nove za nauku i floru Crne Gore Pančić je u ovoj knjizi opisao sljedeće vrste:

1. *heliosperma macrantha* PANČ. (područje Komova).
2. *Geranium oreades* PANČ. (Durmitor, Komovi).
3. *Valeriana Bertisceae* PANČ. (Komovi).
4. *Carduus ramosissimus* PANČ. (Durmitor).
5. *Sonchus pallescens* PANČ. (okolina Cetinja).
6. *Hieracium thapsoides* (Manastir Morača).
7. *Hieracium Naegelianum* PANČ. (Komovi).
8. *Hieracium myriocephalum* PANČ. (Crno jezero na Durmitoru).
9. *Verbascum leptocladum* PANČ. (dolina Morače).

PANTOCZEK JOSEPH

262. (Pismo iz Kotora). — *Oesterr. botan. Zeitschr. Wien, 1872, str. 304-305.*

U ovom pismu J. Pantoczek obavještava o svom putu kroz Hercegovinu i Crnu Goru. Iz Trebinja je preko Bileće došao na Bijelu Goru a odatle na Cetinje. Dalje navodi Rijeku Crnojevića, dolinu Zete, Bioče, Bratonožice i Komove. Bio je u dolini Tare, a dalje je preko Sinjajevine došao u područje Durmitora. Vratio se preko Vojnika i Čeva na Cetinje, a odatle u Kotor. Na ovom putu kroz Crnu Goru Pantoczek se zadržao od 15. juna do 31. jula. Pismo je označeno i datirano sa: »Cattaro am 2. August 1872«.

263. *Scleranthus*-Arten. — *Oesterr. bot. Zeitschr. Wien, 187- -.*

U ovom prilogu J. Pantoczek daje spisak novih taksona (uglavnom vrsta) koje je opisao Ludw. Reichenbach na osnovu herbarskog

materijala koji je Pantoczek sakupio u Hercegovini i Crnoj Gori u proljeće i ljeto 1872. godine. Za područje Crne Gore navedene su sljedeće vrste:

- 1 (3). *Scleranthus Bjelagoranus* Rchb. n. sp. (Bijela Gora).
- 2 (5). *S. Cetinjensis* Rchb. n. sp. (okolina Cetinja).
- 3 (10). *S. eugadinus* Rchb. n. sp. (dolina Peručice u podnožju Komova).
- 4 (11). *S. erlmagellus* Rchb. n. sp. (Jastrebica, Bijela Gora).
- 5 (13). *S. Jastrebicanus* Rchb. n. sp. (Jastrebica).
- 6 (16). *S. montenegrinus* Rchb. n. sp. (Kovčice »unterhalb der Alpe Mali Durmitor«).
- 7 (18). *S. Pantocsekii* Rchb. n. sp. (u području Komova).
- 8 (24). *S. subunicatum* Rchb. (als *S. annuus* L.) (»im Tarathale unterhalb der Alpe Kom«).
- 9 (27). *S. uncinellus* Rchb. sp. n. (»im Thale Virušadol unterhalb der Alpe Crna Planina«).
- 10 (28). *S. unculatus* Rchb. ssp. n. (»Bei Stavniki«).
- 11 (29). *S. unguiculatus* Rchb. (»Virušadol unterhalb der Alpe Crna Planina«).

Na kraju Pantoczek daje primjedbu: »...Wie es vorauszusehen wahr so ist das Ergebniss der Bestimmung ein frappantes!...«.

264. **Plantae novae, quas aestatae anni 1872 per Hercegovinam et Montenegro collexit et descripsit (I-III).** — *Oesterr. botan. Zeitschr.* Wien, 1873, str.: 4-6, 79-81, 265-268.

Na osnovu herbarskog materijala koji je sakupio u Crnoj Gori, Pantoczek je opisao sljedeće nove taksone:

1. *Viola Nicolai* Pant. (»in valle subalpina Peručica dol infra Kom et supra pagum Lipovo, ad portam Sinjavina planinae Wratlo dictum«).
2. *Dianthus monspessulanum* L. var. *rigidus* Pant. (Lukovo).
3. *Cytisus nigricans* L. var. *mediterraneus* Pant. (»...et ad pagum Zagarač«).
4. *Anthyllis aurea* Vis. var. *aurantiaca* Pant. (»Hab. locis petrosis ad Gvozd-Han inter pagus Biela et Lukovo«).
5. *Potentilla montenegrina* Pant. (»Peručica dol infra Kom ...et Sinjavina planina«).
6. *Potentilla Jankaiana* Pant. (»Habitat in pascuis alpinis Biele Carine prope Kom«).
7. *Viola speciosa* Pant. (»In valle Viruša dol in pascuis Carina et Kom, circa pagum Kovčice et in monte Mali Durmitor«).
8. *Orobus sessilifolius* Sib. et Sm. var. *coeruleus* Pant. (Kovčice, Mali Durmitor).
9. *Chrysanthemum larvatum* Gris. nov. sp. »in litt.« (Komovi).
10. *Hieracium gymnocephalum* Gris. n. sp. »in litt.« (»Hab. in valle Peručica dol infra Kom«).
11. *Viburnum maculatum* Pant. (»Montis Vermoè prope Cattaro«).
12. *Acinos alpinus* Mneh. var. *hirsustus* Pant. (Kom, Mali durmitor).

13. *Scutellaria pauciflora* Pant. (Riblje jezero na Durmitoru).

265. Pantoczek J. und Knapp.: Reise nach der Hercegovina, Montenegro und Dalmatien. — Schriften d. Ges. f. Naturw. Pressburg, 1874, VIII, S. 143.
Bibliografija: Soć (vidi 343).

266. Phytographische Mittheilungen. — Oesterr. botan. Zeitschr. Wien, 1874, str. 140-142.

Autor na nekoliko mjesta pominje Crnu Goru. Između ostalog govori o *Gentiana crispata* sa područja Komová.

267. Adnotationes ad Floram et Faunam Hercegovinae, Crnagorae et Dalmatiae. — Verh. d. Ver. f. Naturk. Pressburg, 1874.
Bibliografija: 1. Soć (vidi 343); 2. Adamović (vidi 26).

PETRAK FR.

268. Über neue oder wenig bekannte Cirsien aus dem Oriente. — Oesterr. botan. Zeitschr., Bd. LX (1909?).

Na stranama od 351-352. autor daje opis novog taksona *Cirsium Boujartii* subsp. *Wettsteinii* Petrak. Kada govori o rasprostranjenju navodi »Habitat: Albania; in pratis montis Maglič distr. Kuči, 3. IX. 1902, leg. A. Baldacci it. Alban. octav. 1902, Nr. 481 (Specimen unicum vidi in herb. Bosn.-Herc. Landes-Mus. Sarajevo!)«.

PETTER FRANZ

269. Botanischer Bericht aus Dalmatien. — »Flora« (Regensburg), 1843, str. 257-263.

Autor u ovom pregledu piše o tome ko je sve dolazio u Dalmaciju radi botaničkih istraživanja. Pored ostalog prikazan je put Franz-a Neumayer-a u južnu Dalmaciju kojom prilikom je našao nekoliko novih biljaka.

270. Bericht aus Dalmatien. — »Flora« (Regensburg), 1849, str. 673-681.

Autor na nekoliko mjesta pominje Kotor.

271. Uebersicht der botanischen Erforschung Dalmatiens. — Verh. zool. — bot. Vereins, Bd. III, Wien, 1853, str. 18-23.

U ovom prilogu dat je pregled dotadašnjih botaničkih istraživanja u Dalmaciji, a mogu se sresti i neki podaci vezani za Crnu Goru. Godine 1838. Dalmaciju i Crnu Goru posjetili su saksonski kralj Fr. August i Bar. Biasoletto. Godine 1840. u južnu Dalmaciju dolazi Clementi. Godinu dana poslije toga (1841) Crnu Goru je radi botaničkih istraživanja proputovao Wilhelm Ebel. Dalje se sreću podaci o boravku R. Visiani-a u Kotoru i Budvi.

Napomena: Franz Petter objavio je veliki broj priloga vezanih za floru Dalmacije u časopisu «Flora» (Regensburg) između 1829-1849. godine, kao i nekoliko radova u bečkim časopisima (1852-1856). Umro je u Kotoru 8. jula 1853. godine. Više podataka o botaničkoj aktivnosti F. Petter-a može se naći kod Forenbacher-a (vidi 136), Hirca (vidi 176) i Luja Adamovića (vidi 26).

PEVALEK IVO

272. Prilog poznavanju oblika *Gentiana crispata*. (Beitrag zur Kenntnis der Formen von *Gentiana crispata*). — Glasnik Hrvatskoga prirodoslovnoga društva, God. XLI-XLVIII (za godinu 1929-1936). Zagreb, 1936, str. 323-355.

U uvodnom dijelu autor daje historiografiju taksonomskih istraživanja vrste *Gentiana crispata* (Wettstein, Janchen, Borbas, Roniger, Hayek, Fritsch). Najviše herbarskog materijala iz Crne Gore koji je vezan za ovu vrstu autoru je donio Karlo Bošnjak, a nešto malo je i sam sakupljao.

Novoopisani taksoni, koji su zastupljeni, između ostalog, i u Crnoj Gori, izgledaju ovako:

Gentiana crispata Vis. ssp. Bošnjakij Pev. (Crna Gora: Durmitor, leg. K. Bošnjak).

— ssp. Visianii Pev. (Crna Gora: Čakor, leg. I. Pevalok; Sirokar, leg. A. Baldacci).

— ssp. amblyphylla Pev. (Crna Gora: Vila, leg. A. Baldacci).

— ssp. autumnolis Pev. (Crna Gora: Durmitor, leg. K. Bošnjak; Čakor, leg. D. Lalević).

Na kraju rada dat je ključ za određivanje novoopisanih taksona i rezime na njemačkom jeziku.

PITTONI I. C.

273. (Saopštenje o putovanju Fr. Petter-a u Dubrovnik i Boku kotorsku). — Oesterr. botan. Wochenbl., Nr. 29. Wien, 1853, str. 231.

274. Thomas Pichler's Reise nach Dalmatien und Montenegro im Jahre 1868. — Oesterr. bot. Zeitschrift, Wien, 1869, str. 150. Bibliografija: Adamović (vidi 26).

U Boku kotorsku Th. Pichler došao je sredinom juna 1868. god. i to poslije dužeg zadržavanja u okolinama Splita i Dubrovnika. Iz Boke on se popeo na Lovćen gdje je zabilježio *P. leucodermis*. Poslije Lovćena posjetio je Orjen i Bijelu goru. U ovom prilogu dat je spisak vrsta biljaka koje je Pichler sakupio u Boki, na Lovćenu i na Orjenu.

POSCHARSKY G. A.

275. **Beitrag zur Flora von Kroatien und Dalmatien.** — **Dresdener Flora 1896.**
Bibliografija: Adamović (vidi 26).

Napomena: Nijesmo provjerili da li se nešto u ovom prilogu odnosi na Boku kotorsku. Prema A. Forenbacheru (vidi 136) G. A. Poscharsky dolazio je u Kotor 1895. godine.

PROTIC DORDE

276. **Treći prilog k poznavanju flore Bosne i Hercegovine.** Glasnik Zemaljskog muzeja u Bosni i Hercegovini, Sarajevo, 1902, str. 17-68.

Autor navodi dosta biljaka za planine Maglič i Volujak koje se nalaze u graničnom području između Bosne i Hercegovine i Crne Gore.

277. **Prilozi k poznavanju flore Bosne i Hercegovine.** — Glasnik Zemaljskog muzeja u Bosni i Hercegovini, XX. Sarajevo, 1908, str. 275-288.

U spisku biljaka prikazanih u ovom prilogu nalazi se i oko 70 vrsta koje je autor sakupio u junu 1907. god. u Sutorini kod Herceg-Novog.

RECHINGER KARL HEINZ (fil.)

278. **Vorarbeiten zu einer Monographie der Gattung Rumex.** — Beihefte zum Botanischen Centralblatt, Band, XLIX, Dresden, 1932, str. 1-132.

U monografiji se sreću podaci vezani za neke predstavnike iz roda Rumex sa teritorije Crne Gore i to na osnovu terenskih istraživanja drugih botaničara (Bierbach, Szyszylowicz, Baldacci, Murbeck, Pančić). Interesantno je navođenje za Rumex pulcher L. ssp. divaricatus (L.) Murb.: »Kotor (Pančić, Hb. Belgr.; nicht typisch«.

279. **Vorarbeiten zu einer Monographie der Gattung Rumex, II.** — Fedde Report. spec. nov., XXXI (1933). Berlin-Dahlem, 1933, str. 225-283.

Navodi se Crna Gora kao područje rasprostranjenja nekih vrsta iz roda Rumex.

280. **Ergebnisse einer botanischen Reise in den Bertiscus (Nordalbanische Alpen).** I, II. — Fedde Repert. spec. nov. regni Veget. Berlin-Dahlem, 1935, Nr. 30-32 (Str. 137-152), Nr. 33-39. (Str. 319-389).

K. H. Rechanger pošao je 22. juna 1933. godine iz Beograda preko Kosovske Mitrovice u područje Prokletija gdje je sakupio veliku herbarsku građu. Autor je prikazao dvije nove vrste iz okoline Gusinja:

1. *Onobrychis bertiscea* Širj. et Rech. n. sp. »Südabhang des Greben bei Gusinje, ca 1100 m, Kalk«.

2. *Festuca spiralifibrosa* J. Vetter n. sp. »Südabhang des Berges Greben bei Gusinje, steinige Stellen in der Buchneregion, ca 1300 m«.

Iz Prokletija Rechinger se vratio preko tadašnje Podgorice, zatim Cetinja, Herceg-Novog i Sarajeva u Beograd.

Napomena: Neke dopune i ispravke u determinaciji jednog broja vrsta dao je Rechinger u »God. Biol. inst. u Sarajevu«, god. V, Sv. 1-2, 1952, (1953).

REICHARDT H. W.

281. Ueber das Vorkommen von *Scabiosa crenata* R. et Sch. in Montenegro. — Verh. zool.-Gesell. Wien, 1866, str. 837.

Egzemplar od vrste *Scabiosa crenata* na kojemu je Reichardt vršio posmatranja sakupio je Franz Maly u ljeto 1864. godine »auf Felsen um Cetinje«.

(Nastavak u idućem broju)

Vukić Pulević
Republički zavod za zaštitu prirode,
Titograd

КОВАЧЕВИЋ проф. др ЈОСИП: „Атлас травњачких биљних врста за теренске вјежбе студената Пољопривредног факултета”. Загреб, 1969. (стр. 63).

У оквиру Свеучилишне накладе у Загребу изашао је ових дана „Атлас травњачких биљних врста за теренске вјежбе студената Пољопривредног факултета”.

Атлас садржи на 63 странице 363 прецизна цртежа разних травњачких биљних врста.

Травњачке биљне врсте (биљне врсте ливада и пашњака) разврстане су у попису у сљедеће категорије:

Високе траве (1-16), Средње високе траве (17-32), Ниске траве (33-57), Високе траволике биљне врсте (65-86), Ниске траволике биљне врсте (87-111), Високе и средње високе лепирњаче (112-122), Ниске лепирњаче (123-137), Ниске зељанице (138-166), Средње ниске зељанице (167-237), Високе зељанице (238-350) и Паразити и полупаразити (351-363.)

Бројеви у заградама, то су редни бројеви у „Попису цртежа травњачких биљних врста”, као и бројеви уз цртеже.

Примјерни број цртежа у „Атласу” омогућује свакоме заинтересираном да се упозна са биљним врстама наших природних ливада и пашњака, који учествују са 42⁰/₀ у укупним пољопривредним површинама.

„Атлас травњачких биљних врста за теренске вјежбе студената Пољопривредног факултета” може се писмено наручити поузећем à 5,50 динара на адресу:

„Скриптарница Пољопривредног факултета” — Загреб, Шимунска 25.

ПРВА ПРИРОДЊАЧКА ЗБИРКА У ЦРНОЈ ГОРИ

Дана 18. новембра 1969. године у просторијама Републичког завода за заштиту природе у Титограду отворена је прва Природњачка збирка у Црној Гори. Ову збирку сачињавају збирка сисара, птица, слатководне и морске интисофауне и група гмизаваца, затим геолошка збирка и збирка ендемичне и реликтне флоре. Укупно је приказано око 230 експоната који су савремено аранжирани у четири просторије. У депоима ове Збирке налази се још преко 900 експоната сисара, птица, гмизаваца и ихтисофауне и око 3 000 хербарских лисова, за чије излагање није било довољно одговарајућих просторија и других услова.

Збирка је била посебном Уредбом основана као самостална републичка установа још 1961. год. а већ почетком 1963. донијета је Уредба о њеном укидању, и припајању Заводу за заштиту природе да свим задацима, правима и обавезама које је имала као самостална институција. Статутом Завода Збирка је издвојена као посебно одјељење и одмах је направљен план њеног развоја који је усвојен од надлежних републичких органа и посебне стручне комисије музеалаца.

Послови Збирке подијељени су према специјалностима и кадровском стању Завода, тако да је сваки члан колектива био обавезан да обавља и послове Природњачке збирке без икакве посебне накнаде. Већ од 1965. једино је искључиво за потребе Збирке радио један приучени зоопрепаратор. Тако је ентузијастичким радом чланова колектива Завода створена нова институција у Црној Гори — Природњачка збирка.

Поред проблема материјалне природе који су пратили оснивање и почетак рада Збирке посебну тешкоћу представљао је и недостатак специјализованог кадра у овим областима и оскудица у простору. Тек после читавих 5 година рада, из средстава за инвестиције Република је издвојила 100 хиљада нових динара за опрему и адаптацију просторија за Завод и Збирку што је у потпуности искоришћено за заштиту и презентирање око једне трећине прикупљених експоната. Већи дио материјала на жалост, и даље је остао без одговарајуће заштите.

Ова збирка је подијељена у четири одјела.

Сисари и птице изложени су у двије просторије у одговарајућим диорамама и витринама као појединачни препарати.

У првој диорами вукова (*Canis lupus*) и дивљег вепра (*Sus scrofa*) приказан је однос ових врста под сјајем праскосорја у природи, тако да диорама има еколошки карактер.

У диорами дивокоза приказано је материнство под пуним сјајем дневног свјетла, односно ова диорама представља исјечак — биотоп — са дурмиторског масива. Остале диораме сисара и птица (њих пет) имају карактер биотопа са приказом вертикалног рашчлањења фауне подручја Црне Горе. У оквиру ове збирке углавном су систематизоване и приказане најосновније врсте заштићене, затим ријетке и проријеђене фауне Црне Горе.

Ихтиолошка збирка је углавном смјештена у једној просторији. Састоји се од мокрих и сухих препарата слатководне и морске ихтиофауне. Слатководна ихтиофауна подијељена је на подручје црногорског и јадранског слива. Ихтиолошки материјал Јадранског мора поређан је према одговарајућем систему.

Флористичка збирка. У овој збирци у свега једној просторији аранжирани су најосновнији елементи ендемичне и реликтне флоре који су уједно представници медитеранске, суб-медитеранске и континенталне зоне територије Црне Горе. На видном мјесту исписана су и имена најзначајнијих истраживача флоре и вегетације Црне Горе.

Геолошка збирка је такође смјештена у једној просторији. Њу сачињавају минералошко-петрографска и геолошко-палеонтолошка збирка. У минералошко-петрографском дијелу приказани су узорци црвених и бијелих боксита као посебно интересантне руде за подручје Црне Горе. Наиме, према досадашњим истраживањима, боксити су привредно најзначајнија рудача у нашој републици. До сада истражена површина ове руде захвата 3 000 km². Главна налазишта концентрисана су на подручју Никшићке жупе, Бјелопавлића, Пипера, у Катунској нахији и подручју Велимља. Боксити се често јављају и у обалном појасу код Бара, Улциња и у близини Херцег-Новог.

Поред овога, приказани су и узорци из рудника „Шупља стијена“, „Брсково“ код Мојковца и „Бентонита“ изнад Петровца на Мору, примјерци украсног камена из околине Андријевице и Даниловграда, као и узорци барита из околине Пљеваља и азбеста са подручја Рожаја.

Палеонтолошка збирка заступљена је малим исјечком иначе великог фаунистичког богатства којим обилује територија Црне Горе.

На посебном панелу приказана је и геолошка историја Земље од прекамбрија преко палеозоику и мезозоику до кенозоику.

Крајњи је циљ Збирке да прерасте у Природњачки музеј. Садашња поставка је прва развојна фаза, односно клица буду-

нег музеја. Природни услови за стварање ове институције заиста су идеални. Скоро сви елементи природе који егзистирају на Балкану концентрисани су на релативно малом простору који чини територију Црне Горе. Коначна поставка музеја, према усвојеном перспективном плану са свим одјељењима, треба да заузме 4 000 m² корисне површине. Овај програм ће се најбрже реализовати добијањем садашњег болничког простора на Крушевцу — у Титограду, у чијем би се кругу подигли ботаничка башта и акваријум и створио изванредан културни, научни и рекреациони центар за потребе Титограда и Црне Горе уопште, који би имао изузетан значај за очигледну наставу школске омладине и за одмор и рекреацију грађанства уопште.

Овај центар треба да постане и стјечиште научних и културних радника из области природних наука са територије Црне Горе, других наших република, па и из иностранства. Надамо се да ће ова идеја бити реализована јер су је већ начелно прихватили сви одговарајући форуми од Комуне до Републике.

Михаило Вучковић, дипл. инж. шум.
Републички завод за заштиту природе
Титоград

ДРУШТВЕНЕ ВИЈЕСТИ

ХВИИ ГОДИШЊА СКУПШТИНА САВЕЗА ДРУШТАВА ВЕТЕРИНАРА И ВЕТЕРИНАРСКИХ ТЕХНИЧАРА

На ХВИИ годишњој скупштини Савеза друштава ветеринара и ветеринарских техничара Црне Горе одржаној у Никшићу 5. децембра 1969. године, на основу Извјештаја о раду Савеза и поднијетих реферата који су разматрали друштвену и стручну проблематику, донесени су следећи

ЗАКЉУЧЦИ

I

Савез је у протеклом периоду показао знатно друштвену активност. За то вријеме извршни одбор Савеза је одржао се-

дам сједница у проширеном саставу на којима је разматрана те- кућа, друштвена, стручна и организациона проблематика.

Одржавана је уска сарадња са Савезом ветеринара и ве- теринарских техничара СФРЈ, са савезима других република, и сродним службама. Скупштина констатује да би овај рад био још плоднији и обимнији да су то дозвољавала финансијска сред- ства која се састоје искључиво од чланарине, релативно малог броја чланова, и помоћи ветеринарских станица.

II

Дјелујући кроз ветеринарске станице које су се својим 17-годишњим радом показале као најпогоднија организациона форма онамо гдје су имале одговарајући стручни кадар, ова служ- ба је постигла адовољавајуће резултате, што се најбоље види по стању сточних зараза које су правовременим спровођењем ве- теринарско-санитарних и профилактичких мјера сведене на нај- мању мјеру.

Скупштина изражава жаљење што су ове установе у не- ким општинама од оснивања до данас биле препуштене помоћ- ном ветеринарском особљу (вет. техничарима и вет. болничарима) због чега су више животињске него што су стручно дјеловале.

С овим у вези Скупштина сматра да је неопходно да на територији општине све стручне ветеринарске послове обавља ветеринарска станица, а да се ветеринарској инспекцији повјери организација, контрола над радом ових установа и надзор над спровођењем законских прописа који спадају у њену надлеж- ност. Само тако ће се постићи јединственост и ефикасност дје- ловања службе на читавом подручју Републике, па би у том смислу требало измијенити неке одредбе у законским прописима.

III

С обзиром на то што 2/3 општина у Црној Гори немају сталне ветеринарске инспекције, Скупштина очекује да ће дру- штвено-политичке заједнице омогућити формирање међукому- налне ветеринарске инспекције са дужностима које су напријед наведене.

IV

Ради јачања стручних, кадровских и материјалних могућ- ности ветеринарских станица и других ветеринарских институ- ција, Скупштина сматра да би требало омогућити међусобну ин- теграцију ветеринарских установа гдје год за то постоје потребе и економска оправданост.

V

Скупштина је посебно разматрала питање неповезаности, дезорганизованости и разбијености ветеринарске службе у титоградској општини, па предлаже да се цјелокупна ветеринарска служба на подручју ове општине интегрише у једну јединствену ветеринарску установу, с тим што би се та установа и кадровски ојачала.

Било би у интересу јачања ове службе и остваривања бољих резултата да се овом интеграцијом обухвати и ветеринарска служба даниловградске општине, тим прије што је иста веома оскудна у стручном кадру и што се на подручју те општине налази већи дио сточних запата агрокомбината „Тринаести јул“ из Титограда.

VI

Скупштина очекује пуно разумијевање и помоћ ветеринарској служби од општинске скупштине у смислу финансирања превентиве и сузбијања сточних зараза, па сматра неопходним да се у њиховом буџету обезбјеђују потребна финансијска средства у ту сврху пошто је пракса до сада показала да средства убрана од здравствених увјерења, која су у неким општинама симболична, нијесу довољна да подмире обавезе у спровођењу ветеринарско-санитарних мјера предвиђених законом, а, осим тога, она нијесу ни намјенски предвиђена за ову сврху.

VII

У циљу оспособљавања ветеринарске службе за цивилну заштиту у случају опасности, Скупштина је разматрала питање материјалног обезбјеђења ветеринарских станица, па у том смислу препоручује да се у свакој општини успостави чврсти контакт са штабовима територијалне одбране.

VIII

Скупштина је оцјенила као гест пуног разумијевања за ветеринарску службу од стране Скупштине никшићке општине то што је омогућила да се XVIII годишња скупштина Савеза друштава ветеринара и ветеринарских техничара Црне Горе одржи у Никшићу.

Скупштина исто тако цијени предусретљивост и услуге Дома ЈНА у Никшићу, предузећа „Санитас“ из Цетиња и „Лек“ из Љубљане.

Никшић, 5. XII 1969. год.

САВЕЗ ДРУШТАВА ВЕТЕРИНАРА
И ТЕХНИЧАРА СРЦГ